

ORDIN

privind aprobarea programelor școlare pentru disciplinele opționale "Dreptul internațional umanitar" curriculum la decizia școlii pentru liceu, "Cultură și mitologie" curriculum la decizia școlii pentru liceu

În conformitate cu prevederile Legii Educației Naționale nr. 1/2011,
În temeiul Hotărârii de Guvern nr. 81/2010 privind organizarea și funcționarea Ministerului Educației, Cercetării, Tineretului și Sportului, cu modificările și completările ulterioare,

MINISTRUL EDUCAȚIEI, CERCETĂRII, TINERETULUI ȘI SPORTULUI
emite prezentul ordin:

Art. 1. Se aprobă programa școlară pentru disciplina opțională "Dreptul internațional umanitar" curriculum la decizia școlii pentru liceu. Programa este cuprinsă în Anexa 1, care face parte integrantă din prezentul ordin.

Art. 2. Se aprobă programa școlară pentru disciplina opțională "Cultură și mitologie" curriculum la decizia școlii pentru liceu. Programa este cuprinsă în Anexa 2, care face parte integrantă din prezentul ordin.

Art. 3. Începând cu anul școlar 2011-2012 programele școlare cuprinse în Anexele 1 și 2 ale prezentului ordin pot fi utilizate în sistemul de învățământ ca ofertă centrală de curriculum la decizia școlii.

Art. 4. Direcția Generală Educație și Învățare pe Tot Parcursul Vieții, Institutul de Științe ale Educației, inspectoratele școlare și unitățile de învățământ preuniversitar duc la îndeplinire prevederile prezentului ordin.

București,
Nr. 4202
Data: 17.05.2011

Anexa 1 la Ordinul ministrului educației, cercetării și tineretului nr. 4202/17.05.2011

**MINISTERUL EDUCAȚIEI, CERCETĂRII, TINERETULUI ȘI
SPORTULUI**

PROGRAMĂ ȘCOLARĂ PENTRU DISCIPLINA OPȚIONALĂ

DREPTUL INTERNAȚIONAL UMANITAR

[Curriculum la decizia școlii pentru liceu]

*Aprobat prin ordinul ministrului
Nr. 4202/17.05.2011*

București, 2011

NOTĂ DE PREZENTARE

Programa școlară pentru *Dreptul internațional umanitar* reprezintă o ofertă curriculară centrală de disciplină opțională pentru liceu, proiectată pentru un buget de timp de 1 oră/săptămână, pe durata unui an școlar. Disciplina se poate preda în oricare dintre clasele de liceu, în condițiile adecvării demersului didactic la particularitățile de vârstă ale elevilor.

Demersurile de educare în spiritul dreptului internațional umanitar propuse prin prezentul curriculum răspund obiectivelor specifice formulate în Decizia Primului-ministru al României nr. 298/17.12.2007 privind aprobarea *Strategiei Naționale a României de aplicare a Dreptului Internațional Umanitar* și sunt concordante cu spiritul *Orientărilor actualizate ale Uniunii Europene privind promovarea respectării dreptului internațional umanitar* (2009/C 303/06). De asemenea, proclamarea anului 2011 ca *An European al Voluntariatului* favorizează valorificarea cadrului educațional în spiritul înțelegerii și promovării serviciilor de ajutor social și umanitar.

Realizarea programei școlare pentru cursul opțional *Dreptul internațional umanitar* constituie o componentă a Protocolului de colaborare încheiat între Ministerul Educației, Cercetării, Tineretului și Sportului (MECTS), Societatea Națională de Cruce Roșie din România (SNCRR) și Comitetul Internațional al Crucii Roșii (CICR). De asemenea, se integrează programului educațional *Explorarea dreptului umanitar*, inițiat de CICR și implementat în România prin cooperarea dintre cele trei instituții. Susținerea de către Ministerul Educației, Cercetării, Tineretului și Sportului a acestui program educațional este în spiritul promovării unei culturi a drepturilor omului, a toleranței și a respectului pentru dreptul internațional umanitar. Acest program educațional își propune să familiarizeze tinerii cu noțiunile de bază ale dreptului internațional umanitar și cu problematica umanitară la nivel internațional, atât pe timp de pace cât și pe timp de conflict armat.

Prezenta programă școlară este justificată din perspectiva sensibilizării elevilor de liceu în ceea ce privește normele de drept umanitar și promovarea serviciilor de ajutor social și umanitar.

Disciplina opțională *Dreptul internațional umanitar*, propusă spre studiu în liceu, se raportează la *Recomandarea Parlamentului European și a Consiliului Uniunii Europene privind competențele cheie din perspectiva învățării pe parcursul întregii vieți* (2006/962/EC), care conturează, pentru absolvenții învățământului obligatoriu, un „profil de formare european”, orientat de formarea celor opt competențe cheie: comunicare în limba maternă, comunicare în limbi străine, competențe matematice și competențe de bază în științe și tehnologii, competență digitală, a învăța să înveți, competențe sociale și civice, spirit de inițiativă și antreprenoriat, sensibilizare și exprimare culturală. Contribuția disciplinei *Dreptul internațional umanitar* la dezvoltarea competențelor cheie europene este nuanțată și diversificată. Disciplina contribuie la dezvoltarea competențelor cheie pentru educația pe parcursul întregii vieți, recomandate de Parlamentul și Consiliul Uniunii Europene, îndeosebi în ceea ce privește următoarele domenii de competențe cheie:

- competențe sociale și civice;
- comunicare în limba maternă;
- sensibilizare și exprimare culturală;
- competență digitală;
- a învăța să înveți.

Programa școlară pentru *Dreptul internațional umanitar* are următoarele finalități:

- informarea elevilor de liceu în ceea ce privește normele de drept umanitar;
- dezvoltarea receptivității elevilor pentru problematica dreptului internațional umanitar;
- dezvoltarea la elevi a unui comportament activ și responsabil față de respectarea drepturilor omului și a dreptului internațional umanitar.

Structura programei școlare include următoarele elemente:

- Notă de prezentare
- Competențe generale
- Valori și atitudini
- Competențe specifice și conținuturi
- Sugestii metodologice

Competențele generale sunt preluate din curriculumul școlar de trunchi comun, dezvoltat în liceu pentru disciplinele socio-umane.

Competențele specifice sunt corelate cu unitățile de conținut, corespondența dintre acestea nefiind biunivocă; o anumită competență specifică poate să fie atinsă prin diferite unități de conținut.

Lista explicită ce recomandă valori și atitudini accentuează dimensiunea afectiv-atitudinală și morală a învățării, din perspectiva contribuției specifice a acestei discipline la atingerea finalităților educației.

Sugestiile metodologice au rolul de a orienta utilizarea prezentului curriculum în proiectarea și realizarea activităților de predare-învățare-evaluare, în concordanță cu specificul disciplinei și cu statutul acesteia de curs opțional.

Pornind de la ideea că un demers de proiectare curriculară trebuie să acorde conceptului de competență semnificația unui „organizator”, în relație cu care sunt stabilite finalitățile învățării, sunt selectate unitățile de conținut și sunt organizate strategiile de predare-învățare-evaluare, actuala programă școlară a urmărit valorizarea cadrului european al competențelor cheie la următoarele niveluri: selectarea seturilor de valori și atitudini; organizarea elementelor de conținut și corelarea acestora cu competențele specifice; elaborarea sugestiilor metodologice.

Programa se adresează profesorilor. Activitatea didactică trebuie precedată de lectura integrală a programei școlare. Pornind de la propunerile existente în programă cu privire la activitățile de învățare, profesorii pot realiza o proiectare didactică personală, în concordanță cu prevederile programei și cu situațiile concrete de predare-învățare.

COMPETENȚE GENERALE

1. Utilizarea conceptelor specifice științelor sociale pentru organizarea demersurilor de cunoaștere și explicare a unor fapte, evenimente, procese din viața reală
2. Aplicarea cunoștințelor specifice științelor sociale în rezolvarea unor situații problemă, precum și în analizarea posibilităților personale de dezvoltare
3. Cooperarea cu ceilalți în rezolvarea unor probleme teoretice și practice, în cadrul diferitelor grupuri
4. Manifestarea unui comportament social activ și responsabil, adecvat unei lumi în schimbare
5. Participarea la luarea deciziilor și la rezolvarea problemelor comunității

VALORI ȘI ATITUDINI

Procesul de predare-învățare a disciplinei opționale *Dreptul internațional umanitar* are la bază și promovează următoarele valori și atitudini:

- demnitate umană;
- drepturi și responsabilități;
- responsabilitate individuală;
- alegere morală;
- comportament umanitar;
- egalitate în demnitate și în drepturi.

COMPETENȚE SPECIFICE ȘI CONȚINUTURI

Competențe specifice	Conținuturi
1.1. Definirea demnității umane 1.2. Identificarea, pe baza unor exemple concrete, a caracteristicilor actului umanitar 2.1. Analizarea unor situații în care martorii au acționat în situații de violență pentru a proteja viața și demnitatea umană	Perspectiva umanitară ▪ Demnitatea umană ▪ Actele umanitare - caracteristici ale actelor umanitare - actele umanitare și martorii
1.3. Identificarea cauzelor pentru care sunt interzise anumite arme nediscriminatorii 2.2. Analizarea unor coduri, dezvoltate în decursul istoriei, pentru reglementarea conflictelor armate 2.3. Explicarea relației dintre drepturile omului și dreptul internațional umanitar 2.4. Explicarea regulilor dreptului internațional umanitar 2.5. Argumentarea necesității existenței unei vârste minime pentru recrutare 3.1. Cooperarea cu ceilalți pentru explicarea necesității apărării dreptului internațional umanitar 3.2. Discutarea, în grupuri mici, a consecințelor folosirii copiilor ca soldați 4.1. Proiectarea unui comportament care promovează drepturile omului și dreptul internațional umanitar	Limite în cadrul conflictelor armate ▪ Coduri ale războiului - perspectivă istorică ▪ Drepturile omului și dreptul internațional umanitar (DIU) - dreptul internațional umanitar - reguli de bază - relația dintre drepturile omului și dreptul internațional umanitar ▪ Limite în cadrul conflictelor armate - copii soldat - interzicerea recrutării copiilor în grupările armate - interzicerea armelor nediscriminatorii
3.3. Analizarea, prin colaborare cu ceilalți, a modului de aplicare a justiției în situația încălcării dreptului internațional umanitar 4.2. Manifestarea unui comportament responsabil în raportarea la consecințele încălcării dreptului internațional umanitar	Dreptul în acțiune ▪ Încălcări ale DIU - crimele de război ▪ Aplicarea justiției - tribunalele interne - tribunalele penale internaționale - tribunalele speciale, Curtea Penală Internațională (CPI) - comisiile pentru aflarea adevărului și reconciliere
2.6. Examinarea nevoilor persoanelor dislocate în urma unui conflict armat 2.7. Ilustrarea, cu câte un exemplu concret, a categoriilor de acțiuni umanitare întreprinse de organizațiile internaționale 2.8. Explicarea unor principii care ghidează acțiunile umanitare	Reacții față de consecințele războiului ▪ Nevoia de ajutor a persoanelor care suferă ca urmare a conflictelor armate ▪ Acțiuni umanitare ale organizațiilor internaționale – acțiuni ale Comitetului Internațional de Cruce Roșie (CICR) - ajutorul acordat persoanelor refugiate și/sau dislocate - protejarea prizonierilor - reîntregirea familiilor - etica acțiunilor umanitare

Competențe specifice	Conținuturi
3.4. Elaborarea, în echipă, a unui proiect umanitar pentru rezolvarea unor probleme specifice 5.1. Participarea, prin derularea/simularea derulării unui proiect umanitar, la promovarea/diseminarea regulilor dreptului internațional umanitar	Proiectul umanitar ▪ Componentele și etapele unui proiect care promovează demnitatea umană (proiectare, implementare, monitorizare și evaluare, elemente de follow up) ▪ Elaborarea și derularea/simularea derulării unui proiect umanitar - Elaborarea fișei de proiect - Derularea proiectului propus/simularea derulării proiectului propus - Evaluarea proiectului propus

SUGESTII METODOLOGICE

Prezenta programă școlară este un instrument de lucru care se adresează profesorilor care predau în liceu disciplina opțională *Dreptul internațional umanitar*, fiind concepută în așa fel încât să le permită acestora:

- să-și orienteze propria activitate înspre formarea la elevi a competențelor specifice domeniului;
- să-și manifeste creativitatea și să-și adecveze demersurile didactice la particularitățile elevilor cu care lucrează.

Sugestiile metodologice au în vedere modul de organizare a activității didactice în vederea formării la elevi a competențelor formulate în programa școlară.

Dezvoltarea competențelor cheie, considerarea elevului ca subiect al activității instructiv-educative și orientarea acestuia spre formarea competențelor specifice, accentuarea caracterului practic-aplicativ al disciplinei presupun respectarea unor exigențe ale învățării durabile, printre care:

- utilizarea unor strategii didactice care să pună accent pe:
 - construcția progresivă a cunoștințelor, exersarea și consolidarea abilităților elevilor;
 - cultivarea exigenței și autoexigenței elevului;
 - abordări flexibile și parcursuri didactice diferențiate;
 - abordări inter și transdisciplinare;
- utilizarea unor metode active (de exemplu: studiul de caz, simularea, învățarea problematizată, învățarea prin cooperare, învățarea prin descoperire, jocul de roluri bazat pe empatie, analiza de text, metode de gândire critică, realizarea de portofolii, lucrul pe calculator/internet/în grupuri de lucru virtuale), care pot contribui la:
 - crearea celui cadru educațional care încurajează interacțiunea socială pozitivă;
 - înțelegerea modului în care conceptele specifice dreptului internațional umanitar se pot aplica în viața de fiecare zi;
 - exersarea lucrului în echipă, a îndeplinirii unor roluri specifice în grupuri de lucru, a cooperării cu persoane diferite în realizarea unei sarcini de lucru;
 - înlăturarea stereotipurilor/automatismelor de gândire și cultivarea spiritului tolerant;
- utilizarea unor strategii didactice care să permită alternarea formelor de activitate (individuală, pe perechi și în grupuri mici);
- învățarea prin acțiune (experiențială), realizarea unor activități bazate pe sarcini concrete;
- utilizarea, în activitatea didactică, a calculatorului ca mijloc modern de instruire, care să permită subordonarea utilizării tehnologiei informației și a comunicațiilor, în vederea desfășurării unor lecții interactive, atractive.

Programa școlară oferă cadrelor didactice un sprijin concret în centrarea demersului didactic pe experiențe de învățare, potrivit specificului competențelor care trebuie formate, prin prezentarea cu caracter orientativ a unor exemple de activități de învățare:

- realizarea, la fiecare temă, a unor discuții introductive, pe bază de întrebări;
- analizarea unor situații în care viața sau demnitatea umană sunt puse în pericol;
- realizarea unor eseuri pe diferite teme, precum „Este posibilă interzicerea războiului prin lege?”, „Copii fără copilărie”;
- realizarea unor studii de caz bazate pe relatări ale unor martori; analizarea modului în care un martor se confruntă cu alegeri morale atunci când decide să intervină (direct sau indirect) într-un incident;
- analizarea, pe baza unor relatări, a unor situații în care oameni obișnuiți, din locuri diferite, au acționat pentru a proteja viața sau demnitatea umană împotriva diverselor tipuri de violență;
- explicarea influenței pe care o poate avea un martor asupra acțiunilor celorlalți;
- aplicarea metodei ciorchinului pentru a urmări impactul pe care *acțiunea unui martor* o poate avea asupra unor persoane și evenimente;
- lecturarea unor relatări ale persoanelor implicate în conflicte armate, analizarea punctelor de decizie din relatare și discutarea posibilelor opțiuni de continuare a acțiunii de către persoanele implicate;
- discutarea unor experiențe ale elevilor (de la școală, din zona în care locuiesc sau din familie) privitoare la situații în care, prin acțiunea unui martor, s-a protejat viața sau demnitatea unei persoane;
- ilustrarea cu proverbe a unui punct de vedere umanitar;
- examinarea unor exemple de acte umanitare, pe durata conflictelor armate;
- identificarea unor acte umanitare relatate în emisiuni de știri sau întâlniri în viața cotidiană;
- analizarea unor acte umanitare realizate în conflicte armate recente;
- analizarea unor exemple de coduri ale războiului;
- explicarea semnificației regulilor dreptului internațional umanitar, care din considerente de ordin umanitar caută să limiteze efectele unui conflict armat, protejând acele persoane care nu participă sau care nu mai participă la ostilități și restricționând mijloacele și metodele de război;
- formularea unor sloganuri pentru prezentarea regulilor de bază ale dreptului internațional umanitar;
- ilustrarea regulilor dreptului internațional umanitar, făcând apel la exemple din *Istorie*, la exemple prezentate în mass-media, la poezii sau la lucrări de artă care exprimă respectarea/încălcarea unor reguli în condiții de război;
- analizarea unor cazuri de respectare/încălcare a dreptului internațional umanitar;
- discutarea, în grupe mici, a încălcării dreptului internațional umanitar în cazul recrutării copiilor sub 15 ani în grupări armate;
- realizarea de exerciții de identificare, pe harta lumii, a țărilor în care există în prezent copii soldat;
- realizarea de exerciții de identificare a modurilor în care civilii sunt protejați de prevederile dreptului internațional umanitar;
- analizarea unor dileme cu care se pot confrunta martorii și/sau combatanții în respectarea dreptului internațional umanitar;
- analizarea unor dileme cu care se poate confrunta personalul umanitar în cursul activităților desfășurate;
- realizarea de exerciții de identificare a unor stereotipuri care constituie obstacole în calea aplicării dreptului internațional umanitar (de exemplu, „inamicul nu este uman”);
- analizarea reacției în lanț provocate de încălcarea dreptului internațional umanitar, a modului în care o încălcare duce la alte încălcări ale dreptului internațional umanitar.

Prezentarea programă școlară continuă inițiativa introducerii în prezentarea conținuturilor a elaborării și derulării/simulării derulării unui proiect – în acest context, a unui proiect umanitar. Acest cadru educațional facilitează dezvoltarea abilităților necesare secolului XXI: creativitate, gândire critică și sistemică, abilități de comunicare și de colaborare, capacitate de adaptare, responsabilitate, spirit de echipă. Pornind de la tema/problema aleasă de elevi și profesor, elevii sunt puși în situația de a realiza fișa unui proiect umanitar, precum și de a derula în mod efectiv sau de a simula derularea proiectului.

propus; elevii pot exersa, astfel, achizițiile referitoare la proiectul umanitar, pot fi implicați în activități de luare a deciziei, de propunere și de aplicare a unor strategii de rezolvare a unor probleme cu caracter umanitar; pe de altă parte, acest tip de învățare asigură implicarea activă a elevilor în activitatea de învățare prin sarcini de lucru atractive și motivante.

Strategiile de lucru propuse trebuie să țină seama de experiența elevilor la această vârstă și să permită valorizarea pozitivă a acestei experiențe.

Evaluarea reprezintă o componentă organică a procesului de învățare. În perspectiva unui demers educațional centrat pe competențe, se recomandă utilizarea cu preponderență a evaluării continue, formative. Alături de formele și instrumentele clasice de evaluare, recomandăm utilizarea unor forme și instrumente complementare, cum sunt: proiectul, portofoliul, evaluarea în perechi, observarea sistematică a activității și a comportamentului elevilor, autoevaluarea. Procesul de evaluare va pune accent pe:

- corelarea directă a rezultatelor evaluate cu competențele specifice vizate de programa școlară;
- recunoașterea, la nivelul evaluării, a experiențelor de învățare și a competențelor dobândite în contexte non-formale sau informale.

Recomandăm în proiectarea și desfășurarea activității didactice, utilizarea următoarelor trei materiale indicate în bibliografie:

*** *Explorarea dreptului umanitar*, module educaționale pentru tineri, adaptare după CICR, 2002

*** *Explorarea dreptului umanitar*, Glosar

*** *Explorarea dreptului umanitar*, Ghid metodologic, adaptare după CICR, 2005.

BIBLIOGRAFIE

Constituția României

Declarația Universală a Drepturilor Omului

Convenția Europeană a Drepturilor Omului

Onica-Jarka, Beatrice, *Drept internațional umanitar*, Editura Universul Juridic, București, 2011

Decizia Primului-ministru al României nr. 298/ 17.12.2007 privind aprobarea *Strategiei naționale a României de aplicare a dreptului internațional umanitar*, disponibilă la adresa de website http://www.mae.ro/sites/default/files/file/userfiles/file/pdf/2008_07_24_SNR_DIU.pdf

Orientările actualizate ale Uniunii Europene privind promovarea respectării dreptului internațional umanitar (2009/C 303/06), disponibile la adresa de website <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2009:303:0012:0017:RO:PDF>

*** *Explorarea dreptului umanitar*, module educaționale pentru tineri, adaptare după CICR, 2002

*** *Explorarea dreptului umanitar*, Glosar

*** *Explorarea dreptului umanitar*, Ghid metodologic, adaptare după CICR, 2005

Grupul de lucru pentru curriculum:

Eugen STOICA

- Ministerul Educației, Cercetării, Tineretului și Sportului,
Direcția Generală Educație și Învățare pe Tot Parcursul Vieții

Angela TEȘILEANU

- Institutul de Științe ale Educației

